

Garantijos

Banko garantija (toliau – garantija) – tai vienašalis raštiškas banko įsipareigojimas visiškai arba iš dalies sumokėti garantijos gavėjui garantijoje nustatytą pinigų sumą jam pateikus mokėjimo reikalavimą ir kitus garantijoje nurodytus dokumentus, jeigu įmonė, už kurią garantavo bankas, prievolės neįvykdys arba ją vykdys netinkamai. Garantijas Lietuvos įmonės taiko ir pasirašydamos sandorius su Lietuvos įmonėmis, ir tarptautiniuose sandoriuose.

Lietuvoje paplitusios pasiūlymo garantijos, sutarties įvykdymo garantijos, mokėjimo garantijos ir kitos garantijų rūšys. Patartina įmonėms, kurių prekybos partneriai prašo dalį sumos sumokėti avansu, pareikalauti avanso mokėjimo garantijos, kuri užtikrina, kad pirkėjo sumokėtas avansas bus grąžintas, jeigu pardavėjas neįvykdys prekybos sutarties įsipareigojimų.

Bankas išduoda garantiją pagal pateiktą garantijos prašymą, o banko mokėjimas pagal garantiją priklauso nuo to, ar iš garantijos gavėjo gaunamas garantijos sąlygas atitinkantis mokėjimo reikalavimas.

Banko garantijos dažniausiai suteikiamos vadovaujantis nacionaline teise. Lietuvoje garantijų išdavimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. Neretai tarptautinės garantijos yra išleidžiamos vadovaujantis Bendromis pirmojo pareikalavimo garantijų taisyklėmis.

Netiesioginė garantija

Jeigu įmonė pageidauja, kad jos vardu garantiją išleistų bankas, kuriame ši įmonė neturi sąskaitos arba kitų tiesioginių ryšių, ji gali kreiptis į savo banką prašydama išleisti garantiją kitame banke. Garantija, kurią išleidžia šios įmonės bankas kitam bankui, prašydamas įsipareigoti už savo įmonę, vadinama netiesiogine garantija.

Pagrindinės banko garantijos suteikimo sąlygos

Garantija gali būti suteikta įmonei deponavus nuosavas lėšas arba iš kredito linijos, arba paskolos.

Vekselių laidavimas

Vekselyje nurodytos sumos apmokėjimas gali būti užtikrinamas laidavimu. Banko laidavimas garantuoja mokėjimą, jeigu vekselio mokėtojas numatytą mokėjimo dieną nesumoka sumos, nurodytos vekselyje. Vekselio laidavimas yra išreiškiamas žodžiu „laiduota“ ir laiduotojo parašu. Būtina nurodyti, už kurį asmenį laiduojama.

Vekselių naudojimas kiekvienoje šalyje yra reguliuojamas pagal nacionalinės teisės aktus. Nėra bendrųjų taisyklių kaip akredityvų arba garantijų atveju. Lietuvoje vekselių naudojimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymas.

Rezervinis akredityvas

Rezerviniai akredityvai buvo pradėti naudoti Jungtinėse Amerikos Valstijose kaip alternatyva banko garantijoms, kurių ilgą laiką bankai negalėjo išleisti. Pagrindinis skirtumas tarp banko garantijos ir rezervinio akredityvo yra tas, kad pastarasis tvarkomas pagal UCP arba ISP (Tarptautinė rezervinių akredityvų praktika, Tarptautinių pramonės ir prekybos rūmų publikacija). Rezervinių akredityvų paskirtis yra analogiška garantijoms – jie naudojami tam, kad būtų garantuotas vienos iš sandorio šalių įsipareigojimų vykdymas. Rezerviniai akredityvai panaudojami, t. y. dokumentai pateikiami vykdančiajam bankui, tik tuo atveju, jeigu įsipareigojimai pagal sutartį arba kitus susitarimus nėra vykdomi.

Mokėjimo reikalavimo pateikimas

Kai garantijos gavėjas pateikia mokėjimo reikalavimą pagal garantiją, tai reiškia, kad garantijos gavėjas pasinaudoja savo teise gauti kompensaciją dėl garantijos pareiškėjo įsipareigojimų nevykdymo. Išdavęs garantiją bankas apmoka mokėjimo reikalavimą, jeigu:

- a) mokėjimo reikalavimą pateikė garantijos gavėjas.
Garantijoje dažniausiai nurodoma, kad identiškumui nustatyti mokėjimo reikalavimas turi būti pateiktas per garantijos gavėjo banką, kuris turi patvirtinti, kad mokėjimo reikalavimą pasirašę asmenys atstovauja garantijos gavėjui;
- b) mokėjimo reikalavimas atitinka garantijos sąlygas;
- c) pateikti kiti garantijoje nurodyti dokumentai;
- d) mokėjimo reikalavimas pateiktas nepasibaigus garantijos galiojimo terminui.

Banko garantijos rizikos:

- garantijos pareiškėjui – kad garantijos gavėjas nepagrįstai atsiųs mokėjimo reikalavimą pagal garantiją;
- garantijos gavėjui – banko įsipareigojimas pagal garantiją yra patikimas tiek, kiek yra patikimas ir nerizikingas pats bankas, išleidęs banko garantiją;
- banko garantija yra pirmo pareikalavimo ir bankas nenagrinėja garantijos pareiškėjo ginčų su garantijos gavėju dėl garantija užtikrintų įsipareigojimų vykdymo - bankas sumoka pagal garantiją gavęs pirmą garantijos gavėjo mokėjimo reikalavimą, atitinkantį garantijos sąlygas, ir garantijos pareiškėjas privalo nedelsdamas sumokėti bankui tokią pastarojo sumokėtą sumą, o jeigu garantijos išdavimui garantijos pareiškėjas deponavo lėšas - bankas sumoka pagal garantiją iš garantijos pareiškėjo deponuotų lėšų gavęs pirmą garantijos gavėjo mokėjimo reikalavimą, atitinkantį garantijos sąlygas.

Banko garantijų rūšys

Rūšis	Garantijos tikslas	Tipinė garantijos suma
Pasiūlymo garantija	Apsaugoti konkurso skelbėją nuo rizikos, jeigu konkurso dalyvis atsiims savo pasiūlymą prieš nustatytą terminą arba, laimėjęs konkursą, atsisakys pasirašyti sutartį, arba nepateiks sutarties vykdymo garantijos (jeigu tai paminėta pasiūlymo garantijoje).	3–5 proc. nuo sutarties sumos
Mokėjimo garantija	Užtikrinti jos gavėjui, kad bus sumokėta už prekes, atliktus darbus arba suteiktas paslaugas.	Sutarties arba jos dalies suma
Avanso grąžinimo garantija	Užtikrinti jos gavėjui, kad bus grąžinti pastarojo avansu sumokėti pinigai, jeigu pardavėjas (paslaugų teikėjas) tinkamai neįvykdys savo įsipareigojimų.	Sumokėta avanso suma
Paskolos grąžinimo garantija	Apsaugoti paskolos davėją nuo rizikos, kad skolininkas laiku negrąžins paskolos ir (arba) palūkanų.	Paskolos suma (dažniausiai įskaitant palūkanas)
Sutarties vykdymo garantija	Apsaugoti pirkėją (užsakovą) nuo rizikos, jeigu pardavėjas (paslaugų teikėjas) tinkamai neįvykdys savo įsipareigojimų pagal sutartį.	5–20 proc. nuo sutarties sumos

Garantijos išleidimo schema

